

Odgovori in pogovori

NEKAJ MISLI O SLOVSTVENEM POUKU V NIŽJI

Pregled našega slovstva sodi po sedanjem učnem načrtu v četrti razred nižje gimnazije, torej v zadnje leto prihodnje osemletke. Malo težavna naloga je to za zaključno šolsko leto, saj je naša književnost dokaj obsežna. Pametno bi bilo, da bi že v drugem polletju tretjega razreda podali sistematičnejši — seveda kratek — pregled dobe ljudskega pesništva, prvih zapiskov, protestantske književnosti, katoliške reakcije in razsvetljenstva. V četrtem razredu bi potem jeseni to ponovili in utrdili ter navezali konec novembra na romantično dobo s Prešernom in na vse ostale do moderne in preko nje do sodobne književnosti. Dovolj bi bilo dela tudi tako, vendarle bi bilo mnogo lažje, saj bi četrtošolci prinesli s seboj že osnovne pojme o prvih naših slovstvenih dobah. Temu bi bilo treba prilagoditi tudi berila za 3. in 4. razred. Seveda je tak bežen pregled ali sprehod po vrstovih slovenskega slovstva dokaj skromen, saj se je treba izogibati verbalističnega učenja ter podajanja vseh odvečnih letnic in podrobnosti. Kakor pa gre predaleč, če imamo za verbalizem pri tujih jezikih učenje besed na pamet (prepariranje doma), češ da zadoščata pogovor in vaja v šoli, prav tako moramo tudi pri podajanju književnosti zakoličiti nekaj letnic v znanje učencev, sicer se utegne zgoditi, da se jim v glavicah stvari tako zmešajo kot v omari, iz katere smo izvlekli predale; urejeno znanje književne zgodovine je brez osnovnih in vsebinsko važnih letnic nemogoče. Razen tega so tudi kratke označitve dob nujne in tu je včasih treba omeniti tudi kak -izem, n. pr. simbolizem, če se že dekadenci ognemo. Saj se ni treba na dolgo in široko ob njih razlagi zadržati in podrobno teoretizirati, a nekateri pojmi spadajo k označitvi določene dobe.

Moderna je kot prelomna struja morda najtrši oreh na tej stopnji in morda še v višji gimnaziji. Saj je dijaku te stopnje res težko doumeti pomen in značilnost te dobe, ako mu predavatelj pri tem ne priskoči izdatno na pomoč in mu ne razbistri pojmov. Brez take globlje objasnitve, za katero mora predavatelj žrtvovati malo več časa, ne bo dijak nikdar prav doumel našega Cankarja ter njegovega posebnega sloga.

Glede moderne je treba — tudi na tej nižji stopnji, čeprav bolj na kratko — poseči nekoliko v filozofijo oziroma v psihologijo tistega časa. Le toliko morda, da omenimo Freuda, njegovo psihoanalizo in pomembno odkritje podzavestnega sveta, ki reflektira v sanjah in je kotišče vsemu zunanjemu delovanju. Naša moderna s Cankarjevimi črticami in zgodbami se je kmalu odločno obrnila od kratkotrajnega naturalizma in zajadrala preko dekadence pogumno po morju človeških najskritejših plasti. Kakor je Cankar vrtal v globino, tako se je Župančič vzpenjal v višino. Obadva sta kovala hkrati tudi svojevrstne izraze, ki so spremljali ta nova občutja in gledanja ter jih ponazarjali.

S tem v zvezi je treba učencem prikazati vidno razliko med načinom pisanja naših romantičnih realistov in realistov, ki so obtičali na dnevnem kopu opazovanja in opisovanja življenja našega človeka, ter med modernimi in Cankarjem, ki je bil ravno zaradi tega mnogim nedoumljiv, ker je rad zaplaval v globino, ki je niso bili do tedaj vajeni. Tisto Levstikovo zahtevo v kritiki o Desetem bratu, naj bi Jurčič osebe globlje označil, je mogla izpolniti dejansko šele moderna s Cankarjem, čeprav seveda s specifičnimi sredstvi simbolizma.

E. B.

Pripomba uredništva. Popolnoma soglašamo z vami glede tega, da je treba tudi v nižji prikazovati dijakom notranje značilnosti posameznih dob ter njih pomen v celotnem razvoju, ne pa navajati zgolj življenjepise podatke in »vsebine« glavni del. Glede posredovanja Cankarjeve osebnosti in umetnosti pa trdimo, da so za nižješolca socialni in etični problemi mnogo važnejši od psiholoških in da je v sami psihologiji na našega pisatelja Dostojevski nepri- merno bolj vplival kot pa Freud.

J. M.